ECLI:LV:AT:2025:1217.11816012820.5.L

Lieta Nr. 11816012820, SKK-71/2025

Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 17. decembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Irīna Jansone, senatori Māris Leja un Inese Laura Zemīte

rakstveida procesā izskatīja krimināllietu sakarā ar SIA „/Nosaukums A/”, pret kuru uzsākts process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu, un /Persona A/ (*/Persona A/*) pārstāvja zvērināta advokāta Artūra Ševčuka kasācijas sūdzībām par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 25. marta lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ekonomisko lietu tiesas 2023. gada 22. augusta lēmumu

process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/”, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, izbeigts.

Atcelts arests SIA „/Nosaukums A/” naudas līdzekļiem 97 480*euro* un 187 USD.

[2] Pirmstiesas procesā Nodokļu un muitas lietu prokuratūras prokurors pieņēma lēmumu izdalīt no kriminālprocesa Nr. 11816012820 procesu par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai SIA „/Nosaukums A/” un nodot tiesai izdalīto procesu par šīs juridiskās personas interesēs izdarītu noziedzīgu nodarījumu, kas paredzēts Krimināllikuma 195. panta trešajā daļā, piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 25. marta lēmumu, izskatot krimināllietu apelācijas kārtībā sakarā ar Nodokļu un muitas lietu prokuratūras prokurora Ģirta Bērziņa apelācijas protestu, Ekonomisko lietu tiesas 2023. gada 22. augusta lēmums atcelts pilnībā.

[3.1] SIA „/Nosaukums A/” piemērots piespiedu ietekmēšanas līdzeklis – likvidācija.

[3.2] SIA „/Nosaukums A/” arestētie finanšu līdzekļi – 97 480*euro* un 187 USD – atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu un konfiscēti valsts labā.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 25. marta lēmumu SIA „/Nosaukums A/” pārstāvis A. Ševčuks iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

[4.1] Apelācijas instances tiesa, konstatējot pamatu iespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanai SIA „/Nosaukums A/”, kļūdaini piemērojusi Krimināllikuma $70.^{1}$ pantu, tādēļ pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.

panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu.

Lēmumā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai izdalīšanu atsevišķā lietvedībā un nodošanu prokuroram procesa turpināšanai un lēmumā šā par procesa nodošanu tiesai nav norādītas konkrētas personas un to noziedzīgās darbības, kas varētu būt pamats Krimināllikuma 70.[1] panta piemērošanai. Savukārt tiesa lēmumā ir norādījusi, ka pastāv saikne starp SIA „/Nosaukums A/" un /Persona B/ (*/Persona B/*).

Lietā nav pierādījumu, ka /Persona B/ ir veicis noziedzīgas darbības SIA „/Nosaukums A/" interesēs. Tiesa vispārīgi atsaukusies uz /Persona B/ darbībām un nav ņēmusi vērā, ka pret viņu apsūdzība nav izvirzīta, savukārt Polijas Republikai nodotais kriminālprocess pret /Persona C/ (*/Persona C/*) ir izbeigts.

[4.2] Tiesa nepamatoti konstatējusi, ka saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 11. februāra noteikumu Nr. 95 un Ministru kabineta 2014. gada 11. februāra noteikumu Nr. 96 prasībām SIA „/Nosaukums A/" bija pienākums reģistrēt virtuālās valūtas pirkšanas un pārdošanas iekārtas Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) vienotajā reģistrā. Tiesa nav ņēmusi vērā VID pārstāves /Persona D/ liecībās norādīto, ka nav tiesiskā regulējuma, kas atļautu reģistrēt minētās iekārtas. Tādējādi tiesa pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 124. panta piekto daļu.

[4.3] Apelācijas instances tiesa ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 126. panta pārkāpumu. Tiesa nav izvērtējusi SIA „/Nosaukums A/" pārstāvja iesniegtos pierādījumus, kas apliecina konfiscētās naudas izcelsmi, kā arī nav ņēmusi vērā, ka virtuālās valūtas pirkšanas un pārdošanas iekārtas darbojas citās Eiropas Savienības valstīs pēc līdzīga principa. Juridiskā persona nevar izdarīt noziedzīgu nodarījumu un būt atbildīga par kādas citas personas izdarītu noziedzīgu nodarījumu.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu nav process par noziedzīgi iegūtu mantu. Tiesa atzinusi, ka SIA „/Nosaukums A/" nav pierādījusi naudas legālo izcelsmi, bet nav ņēmusi vērā, ka sākotnējais pienākums pierādīt mantas noziedzīgo izcelsmi ir valsts apsūdzības uzturētājam.

[5] Par Rīgas apgabaltiesas 2024. gada 25. marta lēmumu /Persona A/ pārstāvis A. Ševčuks iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt lēmumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā izteiktais lūgums pamatots ar šādiem argumentiem.

[5.1] No 2024. gada 3. maija SIA „/Nosaukums A/" ir izslēgta no komercreģistra un tās vienīgais dalībnieks ir /Persona A/, kuram saskaņā ar Komerclikuma 182. pantu likvidācijas gadījumā ir tiesības uz likvidācijas kvotu, proti, SIA „/Nosaukums A/" mantu.

SIA „/Nosaukums A/" dalībnieks /Persona A/ ir atzīstams par aizskarto mantas īpašnieku, jo SIA „/Nosaukums A/" piederošie naudas līdzekļi 97 480*euro* un 187 USD ir arestēti un /Persona A/ ir tiesības uz sabiedrības mantu.

[5.2] Apelācijas instances tiesa nav norādījusi pamatu SIA „/Nosaukums A/" piederošo naudas līdzekļu atzīšanai par noziedzīgi iegūtiem.

[5.3] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka /Persona B/ darbojies SIA „/Nosaukums A/" interesēs.

Lēmumā par procesa par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai izdalīšanu atsevišķā lietvedībā un nodošanu prokuroram procesa turpināšanai un lēmumā par šā nodošanu tiesai nav norādītas konkrētas personas un to noziedzīgās darbības, kas varētu būt par pamatu Krimināllikuma 70.[1] panta piemērošanai. Savukārt tiesa lēmumā ir norādījusi, ka pastāv saikne starp SIA „/Nosaukums A/" un /Persona B/.

Lietā nav pierādījumu, ka /Persona B/ ir veicis noziedzīgas darbības SIA „/Nosaukums A/" interesēs. Tiesa vispārīgi atsaukusies uz /Persona B/ darbībām un nav ņēmusi vērā, ka pret viņu apsūdzība nav izvirzīta, savukārt Polijas Republikai nodotais kriminālprocess pret /Persona C/ ir izbeigts.

Ņemot vērā minēto, tiesa kļūdaini piemērojusi Krimināllikuma 70.[1] pantu, tādēļ pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574. panta 1. punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu.

Motīvu daļa

[6] Senāts atzīst, ka kasācijas tiesvedība ir izbeidzama.

[6.1] Apelācijas instances tiesas saīsinātais lēmums pasludināts 2024. gada 25. martā, pilns lēmums kļuva pieejams 2024. gada 8. jūlijā.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 94. panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam juridiskās personas tiesības procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu īsteno tās pārstāvis. Juridiskās personas pārstāvim tiesā ir tādas pašas tiesības kā apsūdzētajam. Savukārt Kriminālprocesa likuma 571. panta pirmā daļa paredz, ka apsūdzētais var iesniegt kasācijas sūdzību. No minētā secināms, ka juridiskās personas pārstāvis ietilpst to personu lokā, kurām ir tiesības iesniegt kasācijas sūdzību procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu.

Ievērojot Kriminālprocesa likuma 93. panta otrās daļas 3. punktā noteikto, par juridiskās personas pārstāvi procesā par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu var būt advokāts, kura kā pārstāvja tiesības piedalīties kriminālprocesā apliecina orderis un īpaši šim nolūkam izdota pilnvara.

No kasācijas sūdzības pielikumā esošās pilnvaras redzams, ka SIA „/Nosaukums A/”, kuru pārstāvēja tās valdes loceklis /Persona B/, 2024. gada 26. janvārī pilnvaroja zvērinātu advokātu A. Ševčuku pārstāvēt SIA „/Nosaukums A/” intereses visās valsts un pašvaldību iestādēs, tiesībsargājošajās iestādēs, strīdos ar fiziskām un juridiskām personām, tajā skaitā, bet ne tikai, kriminālprocesā Nr. 11816012820, ar visām tiesībām, kādas ar likumu piešķirtas personai, pret kuru uzsākta piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošana, tajā skaitā pārsūdzēt tiesas nolēmumus kasācijas kārtībā, parakstīt un iesniegt tiesā kasācijas sūdzības, piedalīties kasācijas instances tiesā. Norādīts, ka pilnvara izdota ar pārpilnvarojuma tiesībām un ir spēkā līdz 2024. gada 31. decembrim (sk.*lietas 3. sējuma 221. lapu*). Kasācijas sūdzībai pievienots zvērināta advokāta A. Ševčuka 2024. gada 17. jūlijā izrakstīts orderis, kurā norādīts uzdevums – sniegt juridisko palīdzību un pārstāvēt klientu SIA „/Nosaukums A/”, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ (sk.*lietas 3. sējuma 220. lapu*).

Senāta judikatūrā ir atzīts, ka ar izslēgšanu no komercreģistra sabiedrība zaudē savu tiesībspēju (sk. *Senāta 2023. gada 25. jūlija blakus lēmuma lietā Nr. SKA-351/2023, ECLI:LV:AT:2023:0725.A420206121.12.BL, 5. punktu, 2015. gada 3. marta lēmuma lietā Nr. SKA-407/2015, A43015513, 6. punktu*).

SIA „/Nosaukums A/” ir likvidēta un izslēgta no komercreģistra 2024. gada 3. maijā (sk.*izdruku no komercreģistra*). Tādējādi SIA „/Nosaukums A/” ir zaudējusi savu tiesībspēju 2024. gada 3. maijā.

SIA „/Nosaukums A/” pārstāvis zvērināts advokāts A. Ševčuks iesniedzis kasācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas lēmumu 2024. gada 17. jūlijā (sk.*lietas 3. sējuma 214. lapu*).

Tādējādi secināms, ka kasācijas sūdzības iesniegšanas brīdī zvērināts advokāts A. Ševčuks neietilpa Kriminālprocesa likuma 571. pantā paredzēto personu lokā, kurām ir tiesības iesniegt kasācijas sūdzību, jo kasācijas sūdzība SIA „/Nosaukums A/” interesēs iesniegta pēc tam, kad minētā privāto tiesību juridiskā persona ir zaudējusi savu tiesībspēju un beigusi pastāvēt.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 377. panta 5.[1] punktam kriminālprocesu nedrīkst uzsākt, bet uzsākts kriminālprocess ir jāizbeidz, ja ir likvidēta juridiskā persona, pret kuru notiek process par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juriskajai personai.

Ievērojot norādīto, kasācijas tiesvedība daļā par SIA „/Nosaukums A/” pārstāvja zvērināta advokāta A. Ševčuka iesniegto kasācijas sūdzību ir izbeidzama, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 587. panta pirmās daļas 5. punktu, jo sūdzības iesniegšanas brīdī SIA „/Nosaukums A/”, kura pilnvarojusi A. Ševčuku iesniegt kasācijas sūdzību, vairs nepastāvēja, jo bija izslēgta no komercreģistra.

[6.2] Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 571. panta pirmajā daļā noteiktajam kriminālprocesā aizskartais mantas īpašnieks, kura mantai uzlikts arests, var iesniegt kasācijas sūdzību. Savukārt no minētā panta otrās daļas secināms, ka aizskartais mantas īpašnieks, kura mantai uzlikts arests, var iesniegt sūdzību daļā, kas aizskar viņa tiesības un intereses.

Kriminālprocesa likuma 111.[1] panta izpratnē kriminālprocesā aizskartais mantas īpašnieks ir tā persona, kurai īpašumtiesības uz mantu, ar kuru procesuālo darbību rezultātā ir ierobežotas vai atņemtas tiesības rīkoties, ir nostiprinātas likumā noteiktajā kārtībā vai kura apgalvo, ka ir aizskartas viņas tiesības uz minēto mantu (sk. *Senāta 2023. gada lēmuma lietā Nr. SKK-[D]/2023 7.4. punktu.* Pieejams Augstākās tiesas tīmekļvietnē).

/Persona A/ bija SIA „/Nosaukums A/" valdes priekšsēdētājs no 2020. gada 7. jūlija līdz 2020. gada 3. septembrim un patiesais labuma guvējs no 2022. gada 6. decembra līdz 2024. gada 3. maijam (sk.*izdruku no komercreģistra*).

2024. gada 17. jūlijā /Persona A/ pārstāvis A. Ševčuks ir iesniedzis kasācijas sūdzību par apelācijas instances tiesas 2024. gada 25. marta lēmumu (sk.*lietas 3. sējuma 222.–225. lapu*).

Kasācijas sūdzībā norādīts, ka /Persona A/ ir SIA „/Nosaukums A/" vienīgais dalībnieks un aizskartais mantas īpašnieks. Ņemot vērā, ka SIA „/Nosaukums A/" ir likvidēta, atbilstoši Komerclikuma 182. pantā noteiktajam /Persona A/ ir tiesības uz likvidācijas kvotu, jo īpaši uz mantu, proti, uz SIA „/Nosaukums A/" naudas līdzekļiem 97 480*euro* un 187 USD, kuriem uzlikts arests konkrētajā kriminālprocesā. Atsaucoties uz tiesību doktrīnas atziņām par kriminālprocesā aizskartā mantas īpašnieka statusa četrām obligātajām pazīmēm un uz Kriminālprocesa likuma 111.[1] pantu, pārstāvis norādījis, ka ir izpildījušies visi priekšnoteikumi /Persona A/ atzīšanai par aizskarto mantas īpašnieku kriminālprocesā.

Senāts piekrīt tiesību doktrīnā paustajam viedoklim, ka, lai rastos aizskartā mantas īpašnieka statuss, nepieciešami šādi priekšnoteikumi: 1) esošā manta; 2) mantas īpašnieks vai likumīgais valdītājs; 3) rīcība ar mantu jau ir ierobežota vai atņemta; 4) attiecīgā persona, kam pieder vai kas likumīgi valda attiecīgo mantu, nav persona, kurai ir tiesības uz aizstāvību konkrētajā kriminālprocesā (sk. *Meikališa Ā. 111.[1]panta komentārs. Grām.: Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniska monogrāfija prof. K. Stradas - Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 380. lpp.*).

Konkrētajā kriminālprocesā ir manta, kurai uzlikts arests pirmstiesas procesā, proti, naudas līdzekļi 97 480 *euro* un 187 USD, līdz ar to kasācijas sūdzībā ir pamatoti norādīts, ka rīcība ar mantu jau ir ierobežota. Tāpat kasators pamatoti norādījis, ka /Persona A/ nav tiesību uz aizstāvību konkrētajā kriminālprocesā.

Vienlaikus Senāts norāda, ka konkrētajā kriminālprocesā esošās ziņas neapstiprina, ka /Persona A/ ir naudas līdzekļu 97 480*euro* un 187 USD īpašnieks vai likumīgais valdītājs. Uz šādām ziņām nav norādīts arī /Persona A/ pārstāvja kasācijas sūdzībā. Savukārt kasācijas sūdzībā ietvertā norāde uz to, ka /Persona A/ ir tiesības uz likvidācijas kvotu saistībā ar SIA „/Nosaukums A/" likvidāciju, nav pietiekams pamats, lai konstatētu, ka /Persona A/ ir kriminālprocesā arestēto naudas līdzekļu īpašnieks vai likumīgais valdītājs.

Citiem vārdiem, iespējamie nākotnē gūstamie ienākumi vai cits mantiskais labums no citai personai piederošas mantas paši par sevi nepadara personu, kas uz šādu labumu varētu pretendēt, par aizskarto mantas īpašnieku Kriminālprocesa likuma izpratnē.

Turklāt jautājums par likvidācijas kvotas izmaksu sabiedrības likvidācijas gadījumā nav risināms kriminālprocesā.

Tādējādi Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā kasācijas sūdzību iesniedza persona, kurai nebija tiesību to iesniegt, jo /Persona A/ nepiemīt kriminālprocesā aizskartā mantas īpašnieka pazīmes Kriminālprocesa likuma 111.[1] panta izpratnē.

Ievērojot minēto, kasācijas tiesvedība daļā par /Persona A/ pārstāvja zvērināta advokāta A. Ševčuka iesniegto kasācijas sūdzību ir izbeidzama, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 587. panta pirmās daļas 5.

punktu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587. panta pirmās daļas 5. punktu, Senāts

nolēma

izbeigt kasācijas tiesvedību.

Lēmums nav pārsūdzams.

I. Jansone M. Leja I. L. Zemīte